

STRANDEN, ZEEWERING EN NATUUR: EEN MOEILIJK HUWELIJK

Magda Vincx

Universiteit Gent, Vakgroep Biologie; Afdeling Mariene Biologie, Campus De Sterre, s8, Krijgslaan 281, 9000 Gent, België
E-mail: magda.vincx@ugent.be

Het vertrekpunt van de zeevering mag dan wel – in casu Vlaanderen – een van nature zandige kustlijn zijn, vandaag is deze sterk eroderende kust sterk gekneed door menselijke ingrepen. Sommige ingrepen ogen zeer hard zoals haveninfrastructuur of strandhoofden, doch hebben ook een zekere natuurwaarde. Als we vanuit deze context praten over zeevering, dan praten we over het beschermen van de kustbevolking op een natuurvriendelijke en socio-economische vriendelijke manier. Dit is een moeilijke, niet evidente evenwichtsoefening waarbij keuzes gemaakt moeten worden. Keuzes waarbij elkeen vanuit zijn kennis scenario's naar voor kan schuiven om tot een doordachte zeevering te komen. Via deze bijdrage ligt de focus op het element 'natuur' in dit moeilijk en niet zo evidente huwelijk.

Ter situering wordt de case study aangehaald van de realisatie van een strandsuppletie t.h.v. Lombardsijde. Over een afstand van 1.200 meter werd in de zomer 2009 650.000 m³ zand met een korrelgrootte 200-250 µm (d.w.z. fijne sedimenten) opgespoten. Dit werd gekoppeld aan een monitoringproject waarbij een strand t.h.v. Nieuwpoort als referentiegebied werd gebruikt. Uit de monitoring bleek logischerwijze een verhoging van de strandprofielen t.h.v. Lombardsijde. Echter, hoe vertaalde zich dit in de aanwezigheid van bentische organismen? Onderzoekers stelden vast dat er andere soorten (o.m. *Ensis directus* – Amerikaanse zwaardschede) voorkwamen dan initieel (o.m. *Spisula*) doch eenzelfde trend werd ook in de referentiegebieden vastgesteld. Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat de natuurlijke variabiliteit wellicht groter is dan de impact van de strandsuppletie. Echter hierbij dient o.m. opgemerkt te worden dat het gebruikte zand fijn was, wat het meest optimale sediment is ten behoeve van een natuurherstel.

De vraag rijst dan ook of we – op basis van deze en andere casestudies – voldoende kennis kunnen destilleren om een gegrond advies te kunnen formuleren i.v.m. de karakteristieken (korrelgrootte, helling, volume, tijdstip...) van een zandsuppletie (waarbij ongetwijfeld nog een onderscheid gemaakt dient te worden tussen droogzandsuppleties, profielsuppleties en vooroeversuppleties).

Op basis van onderzoek komen volgende facetten naar voor die ons hierbij inzicht kunnen verschaffen:

- inventaris van de soorten en van de omgevingskenmerken van de stranden (korrel, profiel,...), immers elke strandzone is verschillend;
- ecosysteembenadering (die niet beperkt is tot benthos, óf vogels, óf vissen, óf (kiezel)wieren, óf... noch beperkt naar supralitoraal óf litoraal óf infralitoraal óf...), waarbij idealiter ook zoveel als mogelijk rekening wordt gehouden met interacties tussen de soorten;
- ecologie van de sleutelsoorten (waarbij via veldstudie facetten als habitatkenmerken, preferenties voor korrelgrootte, reproductie,... onderzocht worden). Zo leerde onderzoek op de *Scolelepis squamata* (gemshoornworm) dat deze van een groot functioneel belang voor jonge pladijs en steltlopers is;
- tolerantie van de sleutelsoorten ivm korrelgrootte (experimenten);
- functionele rol van de sleutelsoorten (experimenten). Zo leerde onderzoek ons dat de schelpkokerworm *Lanice conchilega* belangrijk is voor o.m. bioturbatieprocessen (d.w.z. de inbreng van zuurstof en voedingsstoffen in de bodem) of de rifvorming (waardoor *Lanice*-riffen fungeren als zuurstofpomp, als schuilplaats, ...);
- nichemodel om effecten van suppleties te kunnen voorspellen aan de hand van de fundamentele ecologische kennis. Zo zou een combinatie van data inzake biota (aantallen, biomassa, aan/afwezigheid) en habitat (korrelgrootte, strandprofiel, organische stof) van bvb. de strandvlo kunnen leiden tot een voorspelling van effecten van een suppletie.

De vraag 'welke suppletie verkiezen we?' is dan ook niet eenduidig te beantwoorden. Immers het effect is afhankelijk van welk habitat en welke soorten worden beïnvloed (waarbij o.m. de kwetsbaarheid verschillend is). Globaal kan wel gesteld worden dat grover sediment minder positief scoort. Ook leert onderzoek dat suppletie van heel lange zones (zowel droog als nat) niet goed is

daar kolonisatie bemoeilijkt of toch beperkt wordt. Naar timing toe lijkt – wat betreft benthische fauna – dat suppleties best in de winter gebeuren omdat in de lente en zomer de planktonische larven van vele benthische organismen zich vestigen op de stranden. Of hoe dus een genuanceerd beeld over de diverse suppleties ontstaat.

Aansluitend kan tevens gesteld worden dat – vanuit een ecologisch perspectief – de keuze ‘hard versus zacht’ evenmin eenduidig is. Harde structuren (golfbrekers, strandhoofden,...) hebben een andere soortensamenstelling dan zachte structuren (stranden) en kunnen een lokale meerwaarde geven aan de biodiversiteit. *Wie herinnert zich niet – als kind – een zoektocht op de strandhoofden naar mosselen, krabben, zeesterren,...?* Alhoewel onze kust van oudsher een zachte kust is, vormen de nabijgelegen rotskusten van Noord-Frankrijk een mogelijke bron van soorten die zich op onze artificiële, harde substraten kunnen vestigen.

Als we dan al een conclusie zouden trekken dan is het dat de situatie is zoals ze is: we staan met de voeten in de zee. Als ‘hard’ meer opportuun lijkt in een specifieke situatie dan moeten we hier ook voor durven gaan, uiteraard door de diverse scenario’s naast mekaar te leggen. Stranden, zeewering en natuur... het is en blijft kortom een moeilijk huwelijk met geven en nemen om elementen als natuur en zeewering met elkaar te verweven.